

POSTANOWIENIE

Dnia 16 września 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Dończyk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Marian Kocon

SSN Roman Trzaskowski

w sprawie z powództwa G. P.
przeciwko Gminie K.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 16 września 2021 r.,
zażalenia powoda
na postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 26 lutego 2021 r., sygn. akt I AGa [...],

- 1) odrzuca zażalenie,**
- 2) zasądza od powoda na rzecz pozwanej kwotę 5400 (pięć tysięcy czterysta) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania zażaleniowego.**

UZASADNIENIE

W dniu 19 listopada 2020 r. pełnomocnik powoda G. P. wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 2 lipca 2020 r., którym Sąd Apelacyjny rozpoznał apelację pozwanej Gminy K. od wyroku Sądu Okręgowego w P. z dnia 31 stycznia 2019 r. Skarżący w treści skargi kasacyjnej

zawarł wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych, przedkładając aktualne oświadczenie o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania.

Postanowieniem z dnia 4 grudnia 2020 r. Sąd Apelacyjny w [...] oddalił wniosek powoda o zwolnienie od kosztów sądowych. Powód złożył wniosek o uzasadnienie postanowienia Sądu Apelacyjnego z dnia 4 grudnia 2020 r.

Postanowieniem z dnia 26 lutego 2021 r. Sąd Apelacyjny w [...] odrzucił wniosek powoda o uzasadnienie postanowienia Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 4 grudnia 2020 r. i odrzucił złożoną przez niego skargę kasacyjną. Jak wyjaśnił, postanowienie w przedmiocie zwolnienia od kosztów sądowych wydane przez sąd drugiej instancji nie zostało ujęte w art. 394² § 1¹ k.p.c. obejmującym katalog spraw podlegających zaskarżeniu, a w konsekwencji, stosownie do treści art. 357 § 2¹ k.p.c., nie podlega uzasadnieniu. Oddalenie przez Sąd Apelacyjny wniosku powoda o zwolnienie od kosztów sądowych aktualizowało po jego stronie obowiązek uiszczenia opłaty od skargi kasacyjnej w kwocie 11 289 zł. Ponieważ postanowienie z dnia 4 grudnia 2020 r. oddalające wniosek powoda o zwolnienie od kosztów sądowych zostało doręczone pełnomocnikowi powoda w dniu 5 lutego 2021 r., skarżący miał obowiązek uiścić opłatę sądową od skargi kasacyjnej do dnia 12 lutego 2021 r. Skarżący nie wywiązał się z tej powinności, co skutkowało odrzuceniem skargi kasacyjnej na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c.

Powód wniósł zażalenie na postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 26 lutego 2021 r., zarzucając naruszenie art. 102 ust. 1 u.k.s.c., art. 233 § 1 k.p.c., art. 394² w zw. z art. 394^{1a} w zw. z art. 394²¹ k.p.c. Powód na podstawie art. 380 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ k.p.c. wnosił o poddanie kontroli Sądu Najwyższego postanowienia Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 4 grudnia 2020 r. oddalającego wniosek powoda o zwolnienie od kosztów sądowych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W związku z wejściem w życie nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego z dnia 4 lipca 2019 r. (Dz.U. z 2019 r., poz. 1469 - dalej: „ustawa nowelizująca”) zmianie uległy zasady zaskarżania postanowień wydanych na posiedzeniu niejawnym. W stanie prawnym obowiązującym przed wejściem w życie odnośnej

nowelizacji, tj. przed dniem 7 listopada 2019 r., tygodniowy termin do wniesienia zażalenia na wydane na posiedzeniu niejawnym postanowienia procesowe liczony był od doręczenia podlegającego zaskarżeniu postanowienia z uzasadnieniem, co następowało z urzędu. Z dniem 7 listopada 2019 r., zgodnie z art. 357 § 2 k.p.c. w brzmieniu nadanym ustawą nowelizującą, sąd powinien doręczyć odpis postanowienia wydanego na posiedzeniu niejawnym bez uzasadnienia, a stronie niezastępowanej przez adwokata, radcę prawnego, rzecznika patentowego lub Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej wraz z pouczeniem o dopuszczalności, warunkach, terminie i sposobie złożenia wniosku o doręczenie uzasadnienia tego postanowienia i wniesienia środka zaskarżenia. Jednocześnie wprowadzono nowy przepis art. 357 § 2¹ k.p.c., który odwrócił obowiązującą wcześniej zasadę, że podlegające zaskarżeniu postanowienia wydane na posiedzeniu niejawnym były z urzędu doręczane z uzasadnieniem. Zgodnie z tym przepisem, postanowienie wydane na posiedzeniu niejawnym sąd uzasadnia tylko wtedy, gdy podlega ono zaskarżeniu, i tylko na żądanie strony zgłoszone w terminie tygodnia od dnia doręczenia postanowienia. Postanowienie z uzasadnieniem doręcza się tylko tej stronie, która zażądała sporządzenia uzasadnienia i doręczenia postanowienia z uzasadnieniem. Regulacja ta wpisuje się w szerszą grupę wprowadzonych przez ustawę nowelizującą zmian, których celem było wyłączenie możliwości wnoszenia środków odwoławczych wprost, tj. bez uprzedniego wniosku o uzasadnienie. Jest to związane z wprowadzeniem art. 25b ust. 1 u.k.s.c., który przewiduje pobranie opłaty sądowej w kwocie 100 zł od zgłoszonego w terminie tygodniowym od ogłoszenia albo doręczenia orzeczenia, wniosku o doręczenie tego orzeczenia z uzasadnieniem. Jak wskazano w uzasadnieniu projektu ustawy nowelizującej „konsekwencją przywrócenia opłaty sądowej od wniosku o uzasadnienie orzeczenia jest wprowadzenie zasady, że złożenie tego wniosku jest konieczną przesłanką wniesienia środka zaskarżenia” (druk Sejmu VIII kadencji nr 3137, s. 72). W konsekwencji w stanie prawnym obowiązującym od dnia 7 listopada 2019 r. - o ile nie ma zastosowania art. 394 § 2 zd. drugie k.p.c. - zażalenie niepoprzedzone złożonym skutecznie wnioskiem o sporządzenie uzasadnienia postanowienia podlega odrzuceniu jako niedopuszczalne „z innych przyczyn” (art. 394¹ § 3 i 398²¹ w zw. z art. 373 k.p.c.;

por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 grudnia 2020 r., II CZ 53/20, niepubl.; uchwała Sądu Najwyższego dnia 28 maja 2021 r., III CZP 26/20, niepubl.; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 sierpnia 2021 r., III CZP 59/20, niepubl.).

W okolicznościach sprawy Sąd Apelacyjny w [...] z urzędu doręczył stronom z uzasadnieniem wydane na posiedzeniu niejawnym postanowienie z dnia 26 lutego 2021 r. w przedmiocie odrzucenia skargi kasacyjnej powoda, mimo że żadna ze stron nie wnosiła o uzasadnienie orzeczenia. Następnie powód w terminie tygodniowym od dnia doręczenia postanowienia z uzasadnieniem zaskarżył je zażaleniem (art. 394¹ § 1 k.p.c.). Niewątpliwie działanie powoda było podyktowane błędem sądu, który nie zważając na treść art. 357 § 2¹ k.p.c. z urzędu sporządził i doręczył uzasadnienie postanowienia w przedmiocie odrzucenia skargi kasacyjnej. Rodzi to jednak wątpliwość co do dopuszczalności zażalenia powoda. Ponieważ art. 394 § 2 k.p.c. jest ściśle powiązany z art. 357 k.p.c. nie można uznać, że mieści się w nim przypadek błędnego uzasadnienia postanowienia z urzędu. Wprowadzenie zatem stron w błąd doręczeniem im z urzędu orzeczenia z uzasadnieniem nie może sprzecznie z prawem powodować rozpoczęcia biegu terminu do wniesienia zażalenia. Kluczowe znaczenie w tym zakresie ma przypisanie przez ustawodawcę konstytutywnego skutku samemu wnioskowi o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia. Wniosek o doręczenie postanowienia z uzasadnieniem jest obecnie czynnością procesową strony, wywołującą konkretne skutki procesowe. Pogląd ten znajduje potwierdzenie w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 20 sierpnia 2021 r., III CZP 59/20, (dotychczas niepublikowanej), w której stwierdzono, że zażalenie wniesione w terminie tygodniowym od dnia doręczenia odpisu postanowienia z uzasadnieniem, mimo niezgłoszenia wniosku, o którym mowa w art. 357 § 2¹ k.p.c., podlega odrzuceniu jako niedopuszczalne.

Z tych względów na podstawie art. 394¹ § 3 w zw. z art. 398⁶ § 3 k.p.c. Sąd Najwyższy odrzucił zażalenie powoda. Ewentualnie do oceny sądu *meriti* będzie należała kwestia, czy opisana wyżej sytuacja - wynikająca z dość niejasnych i budzących poważne wątpliwości interpretacyjne nowych przepisów regulujących

dopuszczalność wniesienia przez stronę zażalenia od postanowienia wydanego na posiedzeniu niejawnym - może być kwalifikowana w kontekście braku zawinienia przez stronę, jeśli zostanie złożony wniosek o przywrócenie terminu (art. 168 § 1 k.p.c.).

O kosztach postępowania zażaleniowego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99, 391 § 1, 398²¹ i 394¹ § 3 k.p.c. oraz przepisów § 2 pkt 7 w zw. z § 10 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (jedn. tekst: Dz.U. 2018 r., poz. 265).